

DET VÆRSTE ER **AT DØ I STILHED**
STEMMER FRA DARFUR

INFORMATION'S FORLAG **MALENE HAAKANSSON**

INDHOLD

DE FORBUDTE HISTORIER	9
MODIG ELLER DUM?	13
DET RØDE HUS	21
SPØGELSESLANDSBYERNE	29
DET ER KRIG	45
KAMPEN OM JORD OG INDFLYDELSE	57
LIVET I LEJRENE	73
DEN INTERNATIONALE INDSATS	85
LABADO — EN TIKKENDE BOMBE	97
I MYNDIGHEDERNES GREB	107
KAN DET BLIVE VÆRRE?	115
VI HAR ET ANSVAR	127
TIDSLINJE — KRIGEN I DARFUR	137
KORT OM DEN AFRIKANSKE UNION	140
OPRØRERNE	140
JANJAWEED-MILITSERNE	140
FAKTA OM SUDAN	141
HISTORIE	142
NYTTIGE LINKS	143

LIVET I LEJRENE

I foråret 2005 tilbringer jeg længere perioder i felten for at få indblik i hverdagen i Darfurs mange lejre. Jeg bruger en del tid i byen Zallengei, hvor vi arbejder i flere af byens omkringliggende lejre for fordrevne. Det er også her, jeg kommer i kontakt med kvinder, som har fået børn med deres voldtægtsmænd. Kvinderne gør dybt indtryk på mig.

En dag tager jeg med Adam på arbejde – manden fra Hassa Hissa-lejren, som jeg mødte første gang, jeg besøgte Zallengei, og som arbejder i et ernæringscenter.

Små perler af sved springer frem på hans pande. Med store armbevægelser rører han blandingen af korn, soja, olie og sukker sammen i en kæmpe zinkbalje. Mændene, som arbejder i centeret, skiftes til at blande de livsnødvendige ingredienser.

Kvinder i hvide forklæder fordeler nøje den gullige masse i plasticposer, fire kilo i hver. Det svarer til to ugers kosttilskud til de børn, som er under fem år og er underernærede. Gravide kvinder og kvinder, der lige har født, kan også få kosttilskud.

Ligesom Adam og hans familie er alle fra det 11 mand store arbejds hold blevet fordrevet fra deres hjem. De tjener lidt penge ved at arbejde i centeret og er samtidig med til at hjælpe flere tusinde mennesker.

Jeg står i det ene hjørne af den store sivhytte, som udgør

ernæringscenteret og betragter, hvordan de alle knokler for at nå det til tiden. Adam kigger på sit ur. Den er allerede ni, og holdet har kun tømt få af de 40 sække, som skal blandes, inden dørene bliver åbnet for de omkring 300 kvinder og underernærede børn fra lejrens sektion 2 og 3, som skal serviceres i dag.

”Vi er sent på den, fordi vi først fik korn- og sojasækkene i går. Vi troede, at vi blev nødt til at udskyde uddelingen,” forklarer Adam.

Toldpapirer og bureaukrati hører til dagligdagens udfordringer for de mange nødhjælpsorganisationer, der arbejder i Darfur. Det kan nogle gange tage over et halvt år at få varer igennem tolden i Port Sudan, som er den havneby, hvor nødhjælpen typisk kommer ind. Den dårlige sikkerhed på vejene er også med til at forsinke leveringen af kosttilskud, så Adam og de andre, der arbejder i ernæringscenteret, må planlægge efter, hvad de har på lageret.

Hvis der ikke er mad, bliver der ingen uddeling. Længere er den ikke. Og konsekvenserne er til at føle på. Børnenes tilstand forværres, og det tager længere tid for dem at få det bedre.

Uden for det primitive stråcenter sidder op mod 50 kvinder og venter. De mindste børn er gemt bag farverige klæder, som beskytter dem mod det røde støv, der konstant bliver kastet rundt i luften.

Få minutter efter at dørene bliver åbnet, er centeret fyldt til bristepunktet. Børnene skriger højlydt, mens de bliver vejjet og målt. Bag et aflangt bord sidder Adam og registrerer hvert enkelt barns fremskridt, tilbagefald eller status quo.

Der er altid nye børn, som skal registreres, og gengangere, men generelt set er der blevet færre underernærede børn i den mere end 40.000 mennesker store lejr, siden centeret åbnede i slutningen af 2004. Centeret servicerer op mod 1500 mennesker, hvoraf 600 er børn.

”Jeg kan godt li’ mit job, fordi jeg er med til at hjælpe mit folk, men det er også hårdt arbejde,” siger Adam.

Jobbet giver ham mulighed for at supplere den hjælp, hans familie får som fordrevne i lejren. Og efter en familieforøgelse er der brug for pengene. På sengen i Adams to gange tre meter

store stråhytte ligger der en lille gryntende klump under et stykke blomstret stof.

Allowia, Adams kone, viser stolt sin lille guldklump frem; en lille dreng, der allerede har fået ”elastikker” omkring håndleddene og har store, runde kinder – som sin mor.

Familieforøgelsen betyder, at Adam bliver nødt til at bygge en hytte mere til sig selv og sine to drenge, så familiens tre piger kan bo for sig selv. Der er kun få meter over til naboens hytte, alligevel mener Adam, at der er plads nok. Det skal der være.

Alt materialet, plasticpresenning, strå, træbjælker, siv og grene, kan han købe på markedet i Zallengei til omkring 230 kroner, som svarer til halvdelen af hans månedsløn. Hvis ikke det var for den dårlige sikkerhed uden for lejren, kunne han selv have fundet det meste i naturen.

”Det skal nok gå, men vi vil komme til at mangle sukker og sæbe,” siger Adam, som ud over sin egen familie også skal forsørge sin svigerfar og mor.

Under sin seng i familiens eneste hytte har han allerede gemt tomme papkasser fra nødhjælpsrationer og fra ernæringscenteret, som han vil bruge til at tætnes den nye hytte med.

Jeg er glad for at have mødt Adam og hans familie, som jeg kan følge. Krigen i Darfur er så indviklet, så jo flere jeg kan spørge til råds for at forstå, hvad der foregår, jo bedre. Adam tilhører den afrikanske fur-stamme, men er hverken landsbyleder eller har en anden form for status i sin landsby, som gør, at han kan have flere dagsordener med det, han fortæller mig. Han er en ganske almindelig familiefar, som gerne vil beskytte sin familie og vende tilbage til det liv, han havde, før militser satte ild til hans hjem. Ud over Adam og hans kone, Allowia, består familien af en dreng og en pige på henholdsvis otte og fem år, en datter på tre år, og den nyfødte baby. Familien bor i en lille stråhytte, hvor der kun er plads til to lyseblå jernsenge. I det ene hjørne er plasticsække, metalspande og konservesdåser stablet oven på hinanden. Gryder af ler, skåle og en enkelt plasticke fylder det andet hjørne, hvor der også er et ildsted, som består af tre sten.

Over Adams seng hænger der en snor med tøj, og ved

endevæggen er Koranen sat i spænd bag en af de lodrette grene, som bærer hytten.

Hjemme i landsbyen havde familien tre hytter og et hus af mursten.

En lille pige dukker op i døråbningen. Det er Adams yngste datter på tre. Hun har en snavset, brun T-shirt på, og fluerne kredser om hendes snottede næse. Rundt om halsen bærer hun den traditionelle hejab-kæde.

Hun er tørstig. Storebroren på otte år hjælper hende med at hente vand fra vandkrukken, som står i hyttens ene hjørne. Han lægger sin arm omkring hendes ene skulder og fører blikkruset op til hendes mund.

”Børnene havde det bedre i landsbyen. Her har de ikke noget at lave, og de får sygdomme som malaria og diarré, fordi der er mangel på vand, og det er så beskidt her,” siger Allowia.

Hun gør, hvad hun kan for at holde børnene rene, men alligevel er de dækket af det fine røde støv, som konstant flyger rundt i lejren ved det mindste vindpust. Selvom Adams familie er en af de mere heldige i lejren, fordi han trods alt har et arbejde, har alle hans børn store, runde maver på grund af fejlernæring.

”Hjemme i landsbyen kunne vi spise, når vi var sultne. Vi fik kød hver anden dag,” forklarer Adam.

Allowia savner sin køkkenhave, hvor hun dyrkede forskellige grøntsager.

Imens vi taler, pusler det oppe under taget. To store rotter kommer til syne. De kravler ned langs væggen, imens en tredje krydser det hårdt stampede gulv. Adam ænser dem ikke. Der er så mange.

Han fortæller, at familien får to måltider mad om dagen. Det er altid grød, som de laver af det korn, de får af nødhjælpsorganisationerne. De får også udleveret olie og sukker. Men når der er lavvande i verdensfødevarerprogrammets pengekasse, får de mindre mad – og uddelingerne er uregelmæssige.

”Det er ikke nok mad, så jeg prøver at købe mere på markedet,” siger Adam.

Han prøver at bytte sig til kød en gang om ugen, grønt-

sager, sæbe og andre småting, som familien har brug for.

”I landsbyen dyrkede vi okra, sukkerrør og korn. Og vi havde dyr. Her koster alting penge, som vi ikke har.”

Adams familie er en af de mere velstillede, hvis man kan tale om det, når man bor i en flygtningelejr på få kvadratmeter. Mange af de andre familier, som jeg interviewer, har ikke så mange ting i deres hytte, og de ejer for eksempel kun det tøj, som de har på. Mange får også kun et måltid mad om dagen.

Jeg vælger alligevel at holde fast i Adams familie, især fordi Adam har et ”overskud,” der gør, at jeg kan komme lidt tættere ind på livet af hans familie, og vi kan diskutere de problemer, som familien står overfor.

En anden dag viser Adam mig rundt i lejren. Vi går ad smalle stier langs med hytterne, som ligger klos op ad hinanden. Få af dem er adskilt med et hegn af grene. De fleste hytter er lavet af strå, bundet sammen med reb og en plasticpresenning som tag.

Intet fra maduddelingerne går til spilde. Kornsække, papkasser, konservesdåser og dunke bliver genbrugt til alt lige fra at tætte hytterne til madlavning, døre og legetøj.

Bag et stråhegn kan jeg se en lille pige, der er i gang med at vaske tallerkner i en stor zink-balje. Hun smiler, da hun opdager, at jeg har fået øje på hende.

Dunk – dunk – dunk. Den taktfaste lyd kommer fra den anden side af hegnet. Det er en ung kvinde, som er i gang med at male korn til mel i en udhulet træstub. Hun bruger hele sin kropsvægt, idet hun hamrer træstolpen ned i træstubben.

Det er tydeligt at se, at det er kvinderne, som står for alt husarbejdet. Sådan var det også, før folk blev fordrevet fra deres landsbyer.

Adam hilser på de fleste mennesker, vi går forbi. Mange af dem er gamle naboer fra landsbyen. I de fleste lejre bor tidligere naboer ved siden af hinanden, og den gamle struktur med landsbyledere bliver bevaret.

”Vi hjælper hinanden,” siger Adam.

På en lille bakketop står der en lang række af hvide plasticdunke. En kvinde i en rød kjole venter tålmodigt ved den flere

meter lange kø. Der har ikke været vand i vandpumpen i tre dage. Adam forklarer, at grundvandet ligger meget dybt.

Selvom der ikke er vand i øjeblikket, prøver kvinden flere gange at pumpe vand ud af hanen. Men der sker ingenting.

Pludselig kommer der en susende lyd. Og vandet fosser ud. Hun råber højt og starter en kædereaktion. Små børn løber hjem, så stærkt de kan, for at fortælle, at vandet kommer. I løbet af få minutter kommer kvinder i deres farvestrålende tauber stormende. De griner højlydt, imens de finder deres vanddunke i køen.

Ikke langt fra Adams hytte sidder en flok mænd under et træ. Klipklapper, plastic- og lædersko står på en række uden for stenene, som omkranser træet. Det er den lokale moské, og mændene er samlet for at bede.

Adam er også troende muslim og beder fem gange om dagen – ligesom de andre i Darfur- militser, regeringsstyrker og oprørere.

Det er faktisk meget hyggeligt at gå en tur i lejren. Folk smiler, og børnene render efter en og råber ”khawadja, khawadja”. Men jeg ved godt, at jeg tager fejl. Hverdagen i Darfurs mange lejre er en kamp om overlevelse. Kvinderne bruger hele dagen på at hente vand og få maden til at slå til. Mændene prøver at finde arbejde, så de kan forsørge deres familier, som de har været vant til. Men der er ikke meget arbejde at få. De knap 90.000 fordrevne, som er flygtet til lejrene omkring Zallengei, har lagt hårdt pres på byens i forvejen knappe ressourcer.

Adam og nogle af de andre mænd, som jeg taler med i lejren, fortæller, at vand og den manglende sikkerhed, er deres største problemer.

”I vores landsby havde vi vores frihed og meget at tage os til. Her er der ikke noget arbejde, og sikkerheden er dårlig,” siger lederen af Adams landsby, som er en høj, slank mand med gråt skæg.

Mændene bliver overfaldet eller dræbt, hvis de hjælper kvinderne med at samle brænde uden for lejrene. Kvinderne bliver også overfaldet og voldtaget, men alligevel går de hver dag længere og længere væk fra lejren for at finde brænde til deres familier.

”Det er som at leve i et fængsel. Jeg kan ikke gå, hvor jeg har lyst,” siger Adam.

Så længe Adams yngste søn er spæd, går hans kone, Allowia, ikke uden for lejren for at finde brænde. På grund af Adams arbejde har familien råd til at købe brænde på markedet.

Det er både fordrevne, der sælger brænde for at få en indtægt, og lokale nomadekvinder, som på grund af deres arabiske herkomst ikke bliver rørt af militserne.

Adam fortæller om en kvinde, som begav sig uden for lejren for at græsse sine to geder. Kvinden blev overfaldet af bevæbnede mænd, som ville stjæle hendes dyr. De skød hende, da hun strittede imod. Kvinden døde et par dage senere.

”Jeg kendte hende godt. Hun boede ikke langt fra sundhedscenteret sammen med sine børn,” fortæller Adam.

For få dage siden blev naboens 25-årige datter voldtaget og holdt fanget i tre timer, da hun tog ned til floden for at søge arbejde i en af de mange køkkenhaver. Og for nylig blev en mand fra lejren banket af bevæbnede militser, da han var ude og plukke græs. Mændene i lejren fik nys om overfaldet og kom den sårede til undsætning.

”Da vi kom, lå han allerede på jorden. De havde skåret ham over øjet, og det blødte også fra hans næse og mund,” siger Adam.

To uger efter overfaldet er manden stadig indlagt på hospitalet.

Når jeg er alene med kvinderne fra lejrene, vil de gerne fortælle om de overgreb, som de har været og stadig bliver udsat for – selvom det er svært. I den muslimske kultur er det forbundet med stor skam at blive voldtaget. Kvinden har jo været sin mand utro!

Da de første nødhjælpsorganisationer kom ind i Darfur, var det ikke muligt at tale højt om voldtægt – og den sudanesiske regering og myndighederne afviste, at det overhovedet fandt sted. Der er dog masser af beviser på, at voldtægt er blevet brugt som systematisk krigsførelse.

Når militser angriber landsbyer, har de bevidst voldtaget

kvinderne for at knække deres stammes værdighed og for at fremavle flere arabere.

Historierne, som kvinderne fortæller, er grufulde. Små piger, gifte kvinder, gamle kvinder – alle er de blevet massevoldtaget. Af skræk for familiens og omverdenens fordømmelser vælger mange kvinder fortsat ikke at sige, at de er blevet voldtaget, og får derfor heller ikke medicinsk og psykologisk hjælp på de mange klinikker, som bliver drevet af nødhjælpsorganisationerne i lejrene.

Organisationernes stædige og ihærdige lobbyarbejde har dog gjort det muligt for kvinderne at blive undersøgt på klinikkerne, uden at de skal politianmelde voldtægten. Det er også blevet nemmere at anmelde sagerne. Men ingen af delene fjerner skammen, som kvinderne skal leve med resten af livet.

Den oplevelse, som har gjort størst indtryk på mig i al den tid, jeg har tilbragt i Darfur, er et interview, jeg lavede med nogle kvinder fra en lille lejr uden for Zallengei. Rygterne sagde, at der var masser af kvinder, som var blevet gravide med deres voldtægtsmænd, men på grund af det tabubelagte emne vidste ingen, hvor udbredt det var.

En kvinde skulle efter sigende have smidt sit nyfødte barn i et af de udgravede latriner i Kalma-lejren uden for Nyala for at komme af med sin skamfulde byrde.

Jeg spurgte derfor en lokal medarbejder, som arbejdede i lejrene i Zallengei, om hun kendte til kvinder, der var endt i denne ulykkelige situation. Det gjorde hun. Men det ville ikke være muligt at interviewe kvinderne inde i lejrene. Hvis myndighederne og kvindernes familier får nys om det, kan det give problemer. Kvinderne kan risikere at blive arresteret for utroskab, og deres familier kan finde på at udstøde dem, hvis de ikke allerede ved, hvad der er sket.

Jeg er godt klar over, at jeg ikke vil kunne skrive kvindernes historie, mens jeg arbejder i Darfur. Emnet er simpelthen for ømtåleligt. Alligevel vil jeg gerne interviewe kvinderne. Det, de har været udsat for, må være noget af det værste, man kan opleve. Og måske kan deres historier være med til, at vi i Vesten for alvor gør noget for at stoppe overgrebene.

Sammen med den lokale medarbejder kører jeg ned til en af lejrene og henter kvinderne. Jeg bliver vist hen til en af hytterne, hvor kvinderne venter på mig. Det gibber i mig.

Der sidder en hel flok på den røde jord. Jeg vidste ikke, at der var så mange, der gerne ville tale med mig. Omkring kvinderne leger deres børn. Nogle er så små, at de bliver nødt til at ligge i deres moders skød.

Jeg sætter mig ned og fortæller, hvem jeg er, og hvad det er, jeg vil.

”Før I siger ja, skal I nøje overveje, hvilke konsekvenser det kan have for jer, at I fortæller jeres historie til mig. Jeg skal nok sørge for, at I forbliver anonyme, men hvis nogen alligevel finder ud, hvad der er sket, skal I vide, hvad I går ind til,” siger jeg gennem min tolk.

Kvinderne kigger på hinanden. De vil gerne fortælle deres historie i håb om, at verden vil høre dem og gribe ind over for dem, som har gjort dem ondt. De fleste af kvinderne har allerede fortalt deres familier, hvad der er sket.

Jeg beder seks af kvinderne om at tage med mig. De sætter sig ind i bilen, og vi kører hen til et hus i Zallengei by. Jeg smider vagten ud med en undskyldning om, at vi skal tale om kvindeting.

Han griner og går uden for porten.

Den første kvinde, som jeg interviewer, er kun 19 år gammel. Hun er utrolig smuk med sine buttede kinder og silkebløde hud. Hun blev voldtaget for to år siden, da hendes landsby blev angrebet af militser midt om natten.

”Min mand blev dræbt i sengen ved siden af mig. Derefter voldtog seks mænd mig på skift,” fortæller hun, imens hun lader mareridtet rulle bag sine mørke øjne.

Hele hendes familie blev slået den nat, landsbyen blev angrebet, og hun måtte flygte alene. Forslået nåede hun en af Zallengeis mange lejre, hvor hun boede, indtil hun fødte resultatet af den brutale voldtægt – en lille dreng.

I begyndelsen var naboerne i lejren venlige mod hende, men pludselig ville de ikke vide af hende. De kaldte hendes barn for janjaweed, og de andre børn kastede sten efter hende.

Til sidst kunne hun ikke bære det længere, og flyttede til en anden del af lejren, hvor hun bor i dag.

”Det er bedre nu. Jeg passer mig selv,” siger hun og kigger ned i sandet.

Hendes søn sover trygt i hendes skød under hele interviewet. Hans ansigt er smalt, som en arabers. Måske vil han komme til at ligne sin mor, når han vokser op.

En anden kvinde hiver op i sin blå taub for at vise arrene på sine arme. Hun har også et langt ar i hovedbunden fra slag med en økse. Den 27-årige kvinde blev banket og voldtaget af fire mænd, da hendes landsby blev angrebet.

Ni måneder senere fødte hun en datter.

”Jeg følte stor skam, da jeg fandt ud af, at jeg var gravid. Jeg var også meget syg,” fortæller kvinden, som straks blev tilset af personalet i et af sundhedscentrene, da hun ankom til en af lejrene i Zallengei.

Hun mistede sin mand under angrebet, men det lykkedes hende at få alle sine fire børn med sig i sikkerhed. I lejren bor hun sammen med sin svigerfar, som trods skammen har taget sit nye barnebarn til sig.

”Jeg fik naboerne i lejren til at fortælle min svigerfar, hvad der var sket. Jeg kunne ikke selv sige det til ham, når han er min afdøde mands far,” fortæller hun.

På skødet dør hendes 16 måneder gamle baby, som leger med knapperne i hendes kjole. Naboerne i lejren har luret, hvad der er sket.

”Nogle af dem siger, at det er min egen skyld, og andre siger, at det er min skæbne. Jeg skændes ikke med naboerne, fordi jeg skal passe på min datter. Jeg beklager mig i stedet til min gud, som kan trøste mig,” siger hun.

Det virker unødvendigt at spørge kvinderne, om de elsker deres børn. Alle kvinderne holder nænsomt om dem, griner og smiler til dem med stor ømhed.

”Det er min skæbne. Mit barn bærer ingen skyld. Det skete på grund af krigen,” siger den 27-årige kvinde.

Alle kvinderne er enige.

”Vi lever kun for vores børn. Hvis vi gifter os igen, kan der

blive problemer med den nye mand,” siger en af kvinderne.

Jeg kan ikke forstå, hvordan kvinderne kan være så stærke og stå imod presset fra deres familier og omgivelser. Hvordan kan de overskue deres børns fremtid, når kløften mellem arabiske og afrikanske stammer bliver dybere dag for dag?

Måske kan de heller ikke rumme det og lever bare en dag ad gangen?

Mange nødhjælpsorganisationer har oprettet psykosociale centre i lejrene, hvor kvinderne kan få et frirum og dele deres forfærdelige oplevelser med hinanden.

”Der er mange sociale og psykiske konsekvenser af voldtægt. Det er meget almindeligt, at mødrene får lav selvtillid, og nogle af dem kan udvikle en dyb depression,” fortæller en international hjælpearbejder fra Rwanda, som er uddannet psykosocial rådgiver.

På centrene bliver de hårdest ramte kvinder tilbudt psykologrådgivning, og de får hjælp til at blive en del af deres omgivelser igen ved for eksempel at deltage i indkomstgenererende aktiviteter såsom at flette kurve, som de kan sælge på markedet.

”Vi danner også kvindegrupper, hvor vi prøver at give kvinderne selvtilliden tilbage,” siger hjælpearbejderen, som har erfaringer med at arbejde med traumatiserede mennesker i Rwanda efter folkemordet i 1994.

Kvinderne fra Zallengei har på det tidspunkt, jeg interviewer dem i foråret 2005, ikke noget center, hvor de kan få støtte. Der er dog kommet et center til sidenhen.

Inden kvinderne bliver kørt tilbage til lejren, bliver jeg nødt til at bryde ud af min professionelle interviewerrolle og sige, hvor fantastiske jeg synes, de er. Og at jeg vil gøre alt for, at deres historier bliver hørt.

De omfavner mig og takker både mig og Allah. Jeg kæmper for at holde tårene tilbage.

Anden gang jeg besøger Adam, har han boet i Hassa Hissa-lejren i over to år. Jeg synes, at jeg kender ham så godt, at jeg også kan begynde at stille ham lidt mere kritiske spørgsmål. Jeg er

også selv blevet klogere på konfliktens omfang, militsernes hærgen og den sudanesiske regerings manglende vilje til at stoppe krigen og løse Darfurs problemer.

”Er det overhovedet realistisk at tro, at du en dag vil vende hjem til dit gamle liv i landsbyen,” spørger jeg ham direkte en dag.

Adam tygger lidt på spørgsmålet. Vi sidder i et kontor, hvor vi kan tale i fred. Han svarer ikke direkte på spørgsmålet, men forklarer sin tålmodighed med, at hans folk er vant til at leve med konflikter.

Adams landsby er tidligere blevet angrebet og brændt ned af en anden stamme. Efter et stykke tid vendte indbyggerne tilbage og tog kampen op mod fjenden. Men nu er det selvfølgelig anderledes.

”Vi tør ikke at kæmpe imod janjaweed, da vi går ud fra, at de bliver støttet af regeringen,” siger han.

Derfor har Adam ikke andet valg end at væbne sig med tålmodighed. Allowia og Adam tør slet ikke at gætte på, hvornår de kan vende hjem til deres landsby. Adam har tidligere fortalt mig, at han har mødt nogle af nomaderne fra hans område på markedet i Zallengei.

”De siger, at hvis jeg tager tilbage, kan jeg risikere at blive overfaldet. Det betyder, at de vil slå os ihjel,” siger han.

Lige nu er Adam bare lykkelig over, at der er blevet uddelt ekstra plasticpresenninger, siden jeg så ham sidst, som han har bredt ud over sin nybyggede hytte. Hvis alt går vel, skal familiens to ældste børn snart begynde i skole. Den ældste dreng gik i anden klasse i landsbyen, men siden familien flygtede, har han kun gået i koranskole et par timer om dagen, fordi der ikke er nok skoler i lejren.

Da jeg besøger Adam og hans familie et år senere i sommeren 2006, er situationen en helt anden. Tålmodigheden er brugt op.

Lejrene i Zallengei er lige så kaotiske, uforudsigelige og politiske som så mange andre steder i Darfur. Hassa Hissa-lejren er i en form for undtagelsestilstand. Soldater og politi fra Den Afrikanske Union tør ikke længere at patruljere inde i lejren, og det lokale politi er blevet smidt ud af de fordrevne.